

Berättigande av undersökningar inom Bild- och funktionsmedicin region Kronoberg

Gäller för: Landstinget Kronoberg
Utförs på: Bild- och funktionsmedicin

Med berättigande avses:

- Bedömning enligt vilken en medicinsk bestrålning ger en nytta för patienten, med hänsyn tagen till den diagnostiska informationen eller det terapeutiska resultatet, som är större än den skada som bestrålningen beräknas förorsaka och därvid också med hänsyn tagen till effektiviteten, fördelarna och riskerna med befintliga alternativa metoder som innebär mindre stråldos eller inte alls utnyttjar joniserande strålning eller
- bedömning enligt vilken medicinsk bestrålning av frivilliga försökspersoner ger en nytta för medicinsk eller biomedicinsk forskning som är större än de skador som bestrålningen beräknas förorsaka eller
- bedömning enligt vilken bestrålning av en person i en rättslig undersökning eller i ett försäkringstekniskt sammanhang ger en nytta för personen eller samhället som är större än den skada som bestrålningen beräknas förorsaka eller
- bedömning enligt vilken bestrålning av en anhörig eller annan person som hjälper och stödjer en patient under bestrålningen ger en sammanlagd nytta för patienten och den anhöriga personen som är större än den skada som bestrålningen beräknas förorsaka.

1.1 PATIENTER

Specialistläkare bedömer om remisserna är korrekta. Undantaget är skelett och lungor. Vissa datortomografi- och isotop-undersökningar prioriteras enligt gällande behandlingsplaner på delegeringar av några ansvariga röntgensjuksköterskor/BMA.

Handläggningen av remisserna på BFM innebär att ofullständiga eller oklara remisser returneras med information till remitterande läkare – som ett led i bedömningen huruvida den begärda undersökningen är berättigad. Alternativt väljs annan metod utan joniserande strålning. Detta gäller således speciellt undersökningar med stor strålbekastning, som t.ex. DT.

Nya metoder införs efter handläggning i den lokala strålskyddsgruppen (radiologiskt ledningsansvariga, MLA, sjukhusfysiker).

Aktivt verka för att äldre metoder med joniserande stråldos ersätts med lågdosprotokoll eller att metoden helt ersätts med annan metod (MR eller UL).

1.1.1 Foster

Enheterna ansvarar för att kvinnliga patienten mellan 15 och 45 år tillfrågas om eventuell graviditet. Vid själva undersökningstillfället är röntgensköterska/BMA ansvarig.

Om graviditet inte kan uteslutas och undersökningen **inte** medför risk för primärbestrålning av eventuellt foster kan undersökningen genomföras.

Graviditet kan inte uteslutas och undersökningen **kan** innebära primärbestrålning av eventuellt foster (rygg-, buk-, bäcken och höftregionerna):

- uppskjut om möjligt undersökningen till efter förlossningen.
- överväg om ultraljudsundersökning eller annan metod kan ersätta undersökningen.
- om undersökning är nödvändig, skall den genomföras efter samråd med specialläkare.

Ansvarig för att rutinen tillämpas: Radiologiskt ledningsansvarig.

1.2 RÄTTSLIGA UNDERSÖKNINGAR

Vid undersökning av personer som inte kan anses få någon medicinsk nytta av bestrålningen skall här beskriven metod användas. Frågeställningen besvaras med minsta möjliga stråldos.

Röntgenundersökningar för att **lokalisera främmande föremål** i kroppen får utföras

- om det föreligger brottsmisstanke och
- om kroppsbesiktning enligt 28. kap rättegångsbalken får utföras och
- om strålskyddsprinciperna enligt ovan beaktas.

Radiologiska undersökningar för att verifiera skador **vid misstanke om misshandel** av en person får utföras om läkare bedömer att undersökningen kan vara till nytta för personen och strålskyddsföreskrifter enligt ovan beaktas.

Radiologiska undersökningar i **försäkringstekniska sammanhang** får utföras om den berörda personen medverkar frivilligt och strålskyddsföreskrifterna enligt ovan beaktas.

1.2.1 Misstanke om narkotikasmuggling

Om åklagare beslutat om kroppsbesiktning, måste denna ske inom 6 timmar. Röntgenundersökning är en del av sådan kroppsbesiktning. Den får ej fördröjas utan skall göras omedelbart om inte andra, medicinskt mycket brådskande undersökningar hindrar det.

Den misstänkte förs till akutmottagningen där jourhavande kirurg skriver röntgenremiss utan väntetid. Om kirurgen är upptagen, får även sjuksköterska i dessa fall skriva remissen.

Därpå förs den misstänkte av medföljande tull- eller polispersonal till röntgenavdelningen, där DT buköversikt skall tas utan dröjsmål om möjligt. Vätrummet skall helst vara tomt.

1.3 FRIVILLIGA FÖRSÖKSPERSONER

Vid forskningsprojekt som innebär bestrålning skall följande beaktas:

- Projektet skall vara tillstyrkt av Strålskyddskommittén och etisk kommitté.
- Medverkande personer skall delta frivilligt eller i fråga om barn efter målsmans medgivande.

- Att medverkande personer har fått information om de risker som bestrålningen medför.
- Att optimering av undersökningen/arna sker.

I brådskande fall kan ordförande i Strålskyddskommittén i samråd med sjukhusfysiker godkänna forskningsprojekt varefter ärendet behandlas vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Ansvarig för att rutinen följs: Radiologiskt ledningsansvarig via Strålskyddskommittén.

1.4 ANHÖRIGA STÖDJANDE OCH HJÄLPANDE PERSONER

Anhöriga eller stödjande personer får närvara vid röntgenundersökningen tillsammans med behörig person – om det är nödvändigt för att kunna genomföra denna. Det kan t.ex. avse undersökning av små barn eller funktionshindrad. Blyförkläde skall användas. Informationsblad till stödjande och hjälpande personer som är närvarande vid undersökningarna finns upprättat – avsnitt 15.3.3.

1.5 PERSONAL

Eftersom inga oberoende stråldoser har registrerats fram till 2009 har strålskyddskommittén beslutat att endast personal som hanterar nukleärmedicinska produkter är kategori A och bär personliga dosimetrar. Övriga är kategori B och för dessa registreras om möjligt individuella genomlysningstider och regelbundna punktmätningar görs enligt dokumenterad rutin.

1.6 ALLMÄNHET

Adekvat skyltning och bevakning förhindrar obehörigt inträde i undersökningsrummen.

Växjö 1/10 2014

Michal Urbánek
Tf verksamhetschef
BFM